

RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE

Rīgā

24.09.2012.

Centrālai vēlēšanu komisijai

ATZINUMS

*par Centrālajā vēlēšanu komisijā iesniegtajiem grozījumiem
Pilsonības likumā un to atbilstību Satversmes 78. pantam*

RSU JF viedoklis Latvijas Republikas Centrālās vēlēšanu komisijas 07.09.2012. vēstules Nr.02-01.7/127 sakarā.

Latvijas Republikas Satversmes 78.pantā ir noteikts, ka ne mazāk kā vienai desmitai daļai vēlētāju ir tiesības iesniegt Valsts Prezidentam pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likuma projektu, kuru Prezidents nodod Saeimai. Ja Saeima to nepieņem bez pārgrozījumiem pēc satura, tad tas ir nododams tautas nobalsošanai.

1. Ja saskaņā ar minēto Satversmes 78.pantu iesniegtais likumprojekts **ir pilnīgi izstrādāts**, un ir ievērots Satversmes 73.pants, kas nosaka, ka tautas nobalsošanai nevar nodot budžetu un likumus par aizņēmumiem, nodokļiem, muitām, dzelzceļa tarifiem, kara klausību, kara pasludināšanu un uzsākšanu, miera noslēgšanu, izņēmuma stāvokļa izsludināšanu un tā izbeigšanu, mobilizāciju un demobilizāciju, kā arī līgumus ar ārvalstīm, **kas ir ievērots**, jo likumprojekts "Grozījumi Pilsonības likumā" ne pēc formas, ne satura neietver Satversmes 73.pantā uzskaitīto likumu un līgumus ar ārvalstīm tiesību normas,

tad var uzskatīt, ka iesniegto likumprojektu **var nodot tautas nobalsošanai**, jo arī likumā "Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu" nav noteikti citi ierobežojumi, kas no vienas puses ierobežotu tautas tiešās demokrātijas tiesību īstenošanu, bet no otras puses piešķirtu papildu pilnvarojumu kādai valsts institūcijai noteikt papildus kritērijus, lai secinātu, vai ir vai nav pilnīgi izstrādāts likuma projekts.

2. Ja saskaņā ar minēto Satversmes 78.pantu iesniegtais likumprojekts **nav pilnīgi izstrādāts**, par ko liecina tas,

2.1. ka likumprojektā paredzēts, papildināt Pilsonības likumu 2.pantu ar punktu, kura būtība ir tāda, ka par pilsoņiem kļūst visi nepilsoņi, kuri līdz 2013.gada 30.novembrim nebūs iesnieguši iesniegumu par nepilsoņa statusa saglabāšanu.

Izvērtējot šī priekšlikuma būtību, nepieciešams to saistīt ar juridiskas dabas jautājumu -kādas personas ir nepilsoņi un kāpēc šīs personas ir nepilsoņi.

Tāpat iespēju nepilsonim iegūt pilsonību nosaka Pilsonības likuma 10.pants: „Tiesības iegūt Latvijas pilsonību naturalizācijas kārtībā”. Savukārt Pilsonības likuma 11.pantā norādīti tie ierobežojumi, kas liedz personai iegūt Latvijas pilsonību neskatoties uz iesniegto lūgumu.

Pilsonības likumā noteiktos ierobežojumus var iedalīt divās kategorijās:

1) tādi, kuriem ir politisks raksturs un šīsdienas apstākļos, iespējams, ka tie ir zaudējuši aktualitāti;

2) tādos, kuru saturs attiecas uz valsts drošību, un kuru aktualitāte nekādā gadījumā nav zudusi.

Pilsonības likuma 11.panta 1.daļa 1., 2., 7. punkti un 11.panta 2.daļa saistīti ar personas kriminālu darbību un valsts atsaka iespēju iegūt nepilsonim pilsonību valsts drošības apsvērumu dēļ.

Jāuzsver, ka Pilsonības likuma 11.pantā noteiktie ierobežojumi līdz šim ir uzskatīti par pietiekami svarīgiem, lai pat nepilsoņiem, kuriem bijuši īpaši nopelni Latvijas labā arī pēc 2008.gada 10. novembra, kad grozīts Pilsonības likuma 13.pants, kas paredz iespēju iegūt pilsonību par īpašiem nopelniem Latvijas labā, jebkurš no pantā minētajiem ierobežojumiem ir liedzis iespēju iegūt Latvijas pilsonību.

Tā, kā iesniegtajā likumprojektā nav ņemta vērā valsts drošības garantēšana, kuru var ietekmēt pilsonības piešķiršana, tad personas, kurām tika atteikts iegūt pilsonību drošības apsvērumu dēļ, pēc šādu Pilsonības likuma grozījumu ieviešanas un spēkā stāšanās iegūs pilsonību un kļūs par Latvijas Republikas pilsoņiem. Šāda situācija valsts drošības apsvērumu dēļ nav pieļaujama.

2.2. likumprojektā nav risināts jautājums par situāciju, kas izveidosies, ar personām, kuras turpinās saglabāt nepilsoņa statusu, bet pēc 2013.gada 30.novembra vēlēšies iegūt Latvijas pilsonību.

2.3. likumprojektā nav noteikts, kāda institūcija pieņems lēmumu par pilsonības piešķiršanu.

2.4. ja saskaņā ar piedāvāto likumprojektu par pilsoņiem kļūst visi nepilsoņi, kuri līdz 2013.gada 30.novembrim nebūs iesnieguši iesniegumu par nepilsoņa statusa saglabāšanu, tad veidojas situācija, ka pilngadīga persona noteikti (rakstiski) neizsakot savu gribu kļūt par Latvijas Republikas pilsoni, iegūst Latvijas Republikas pilsonību. Šādas pilsonības iegūšanas sekas ir pretrunā ar Pilsonības likuma 4.pantu, kas nosaka, ka „Latvijas pilsoņi neatkarīgi no pilsonības iegūšanas veida tiesībās un pienākumos ir vienlīdzīgi.”, jo veidojas situācija ka pilngadīga persona, nezinot un neapzinoties savus pienākumus pret valsti, kļūst atbildīga par likumā noteiktu pienākumu nepildīšanu. (Piemēram, Mobilizācijas likumā paredzēti pienākumi tikai pilsoņiem: 13.pants. Pilsoņu iesaukšana aktīvajā dienestā mobilizācijas gadījumā. Krimināllikumā paredzēta kriminālatbildība: 282.' pants Izvairīšanās no mobilizācijas.)

2.5. ja ar likumprojekta pārejas noteikumu 5.punktu tiek noteikts, ka nepilsoņiem, kuri iegūs pilsoņa statusu ir tiesības saglabāt nepilsoņa pasi, kura tiek pielīdzināta pilsoņa pasei, uzrādot

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes izdotu izziņu par kļūšanu par Latvijas pilsoni, tad rodas pretruna ar:

- Personu apliecinošu dokumentu likuma 16.pantu, kura pirmā daļa nosaka, ja mainās personas statuss, kas ar pilsonības iegūšanu, tad personai ir jāmaina arī dokuments, kas to apliecina.

- Personu apliecinošu dokumentu likuma 2.pantu, kura pirmā daļa nosaka, ka personu apliecinošs dokuments ir tiesību aktos pilnvarotas valsts pārvaldes iestādes izsniegts dokuments, kas apliecina tā turētāja identitāti un tiesisko statusu, un 6.pantu, kas nosaka, ka Latvijā ir pilsoņa pase un nepilsoņa pase, norādot uz to, ka šie dokumenti ir nošķirami un nevar tikt pielīdzināti.

Praktiski tas nozīmē, ka, ceļojot uz tām valstīm, ar kurām Latvijas Republikai ir bezvīzu režīms, kas pieļauj Latvijas pilsonim ieceļot šajā valstī ar personas statusu apliecinošu dokumentu - pilsoņa pasi un bez vīzas, Latvijas Republikas pilsonim, kurš savu personību apliecinās ar nepilsoņa pasi, kurai pievienota izziņa, kas nav starptautiski saistošs dokuments, jo nav noteikts starpvalstu līgumā par bezvīzu režīmu, tiks pieprasīta vīza.

2.6. likumprojekta Pārejas noteikumu 5.punktā minētās izziņas izsniegšana ir pretrunā ar spēkā esoša Pilsonības likuma 17.panta otro daļu - lēmumu par uzņemšanu pilsonībā pieņem Ministru kabinets. Pilsonības iegūšana tiek noteikta ar Ministru kabineta rīkojumu un publicēta Latvijas Vēstnesī, ne ar izziņas sagatavošanu un/vai nosūtīšanu pilsonību ieguvušajai personai.

Ņemot vērā minēto, var uzskatīt, ka likumprojekts nav pilnīgi izstrādāts un **neatbilst Satversmes 78.panta nosacījumiem.**

**Rīgas Stradiņa universitātes
Juridiskās fakultātes dekāns
Prof. Dr.iur.Andrejs Vilks**

Dr. iur. Aldis Lieljuksis
M.iur. Eduards Ikvilds
M.iur. Barba Girgensone
M.iur. Kitija Bite